

દામાજી ગાયનાર
ટુંકસાર

૧૨૩૮૩

શ્રી
શ્રીમાન ખરવાની નરેશ મહારાજા શ્રી સર રણજીતસીંહજી
સાહેબ બહાદુર કે. સી. આઈ. ઈ. મહારાજાશ્રીત
શ્રી આર્યોદય નાટક સમાજ

દામાજી 170

નાટકનાં ગાયનો અને ટુંકસાર.

રચનાર ગૌરીશંકર ત્રીભુવન રાજકવી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

બચુભાઈ શીવપ્રસાદ.

માલેક શ્રી આર્યોદય નાટક સમાજ.

ફિ. 145 આનંદભુવન થીએટર-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ બીજી. — પ્રત ૨૦૦૦.

વિક્રમકે ૧૯૮૦ મને ૧૯૨૪.

મૂલ્ય ૪ આના.

11
1924 23-4-1924

વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી બોર્ડ શિક્ષણ
૧૧૩૯ ૩

જાને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા ઓક્ટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે અને તેના પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે મારે પ્રસિદ્ધ કર્તાની બેખીત ખજવાનગી શીવાય કોઈએ છપાવવું છાપવું, વેચવું વેચાવવું કે ભજવાવવું નહીં.

અમદાવાદ.

બી મલેક પ્રી. પ્રેસમાં ત્રીવેદી હપિરલાલ માલેકલાલે છપ્યાં.

૬. પાંચકુવા રોડ, ચાર રસ્તા.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કૉપીરુઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાક

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

વિષય ૧ - ૨ - ૪

પુરુષ પાત્રો.

વિષ્ણુ—શ્રી પરમાત્મા.

નવાળ—બેદપુરનો.

વજીર—બેદપુરના નવાળનો.

દામાળ—મંગળ વેદાનો વહીવટદાર.

મજબુદાર—દામાળના હાથ નીચેનો અધિકારી.

સંતુ—દામાળને ત્યાં ઉછરેલો એક અનાથયુવક
પાછળથી સવિતાનો પતી.

મીરખાં— } બેદપુરના સેના નાયકો.
મીરજાફર— }

ધનપાળ—મંગળ વેદાનો નગર શેઠ (જી વશ શેટીયો.)

હાલુ—ધનપાળ શેઠનો નોકર.

ખાલુ—મજબુદારનો સહાયક.

પુરાણી—એક પાખંડી બ્રાહ્મણ.

નાસીર—એક સાત્ત્વિકવૃત્તિનો નેક મુસલમાન.

સતી પાત્રો.

શકિત અને લક્ષ્મી—વિષ્ણુ પરમાત્માની વિશ્વતીઓ

સાવિત્રી—દામાણની સ્ત્રી

સાવિતા—મરહુમ વ્યંકટરાવ નામના ધનાઢયની પુત્રી દામા-

ણની આશ્રીતા અને પાછળથી સંતુની પત્નિ

મહેન્દ્રિણી—નાસીરની પત્નિ

કસ્તુર—ધનપાળ શેઠની દુરાચારી સ્ત્રી

કંગા—એક દુરાચારી વીધવા.

એ સિવાય સીપાઇઓ, પ્રજાવર્ગ, કંગાળો, સાહેલીઓ
બારાંગનાઓ દાસ દાસીઓ ગરીબ બાળકો વગેરે.

દામાજી નાટકનો દુંકસાર.

અંક ૧ લો.

નાંદિ—વસ્તુ સુચના.

પ્રથમ દશ્ય—કલિયુગ ધર્મ અને ભારતી દેવીનો સંવાદ.

પ્ર. ૧ લો—દામાજીનું ઘર ભચંકર દુસ્કાળથી સંસારની થયેલી શોચનિય સ્થિતિ માટે દામાજીના શોકોદ્ગાર અગ્નિની ચાચના કરવા આવેલા અતિથીઓનો યોગ્ય સત્કાર અભ્યાગ-તોના જવા પછી દામાજી અને સાવીત્રી વચ્ચે સમયોચિત્ત સંવાદ ભોજનની તૈયારી અચાનક અગ્નિ વગર તરફડતા બાળકોનો આત્મનાદ દ્રવ્યદર્દ હૃદયનાં દંપતિએ પોતાને માટે પીર-સેલાં ભાણાં આવેલાં અતિથીઓને આપી સંતોષવાં અનાથ બાળકોનો આશીરવાદ ગરીબોને તૃપ્ત થયેલાં બેઠાં ઉદાર દંપતિને થયેલો અપૂર્વ આનંદ.

પ્ર. ૨ જો—ઓફીસનો એક ભાગ. અકાળે મૃત્યુ પામેલા વ્યંકટરાવની અનાથ પુત્રી અને મિલકતની શું વ્યવસ્થા કરવી એ સંબંધી વાતચીત મજમુદારે એ મિલકત પ્રચાવી જવા દામાજીને સલાહ આપવી અધિકારના મદમાં અંધ બનેલા મજમુદારને દામાજીનો ઉપદેશ ઇર્ષાથી મજમુદારની

ધર્મમાં વધારો સંતુએ તેમાં કરેલો ઉમેરો પ્રપંચી મજમુદારે મૌન ધારણ કરવું સંતુ અને દામાળનું જવું પાછળથી મજમુદારના મનસ્વી વિચાર.

પ્ર. ૩ જો—રસ્તો, પાખંડનું પુતળું, પુરાણી પાખંડનો પાઠ ગોખતા પ્રવેશે છે. એવામાં તેવીજ ભાવનામાં મસ્ત બનેલી બાલાળ પંતે બંધાવેલા મંદીરના પુલરીની વિધવા પુત્રી ગંગા તેને આવી મળે છે. જૈસેકો તૈસા” એ કહેવતનો અહીં સાક્ષાત્કાર થાય છે બન્ને વચ્ચે પ્રપંચી પ્રેમ વિનોદ. ગંગા પુરાણીને સમજાવી પોતાના મંદીરમાં લઈ જાય છે.

પ્ર. ૪ થો—વિષ્ણુ લોક વિષ્ણુ તથા લક્ષ્મીનો શૃંગાર સ્થાપનાદ લક્ષ્મીનું આગમન દામાળની તેમની પ્રસંશા વિષ્ણુ ભગવાને કસોટી કરવાનું કહેવું લક્ષ્મીનું જવું ત્યાર બાદ લક્ષ્મીની રીસ અને પ્રણય કલહ.

પ્ર. ૫ જો—મજમુદારનું ઘર વ્યંકટરાવની મિલકત હોય કરવામાં નાસીપાસ થયેલો મજમુદાર સવિતાને પોતાના માર્ગના કંટકરૂપ સમજી તેણીનું ખુન કરવા નાસીરને સમજાવે છે. સાત્વિક વૃત્તિનો નાસીર એવા અધમ કૃત્યથી મળતો અધિકાર લેવા ના પાડે છે અને એના એ પાપી કૃત્યને પ્રકાશમાં લાવવાની ધમકી આપે છે. આથી મજમુદાર શુદ્ધે સહ નાસીરનું ખુન કરવા તૈયાર થાય છે અચાનક સંતુના આગમનથી નાસીર બચી જાય છે.

૩. ૬ હો--અંકટરાવનું લગ્ન મકાન, સવિતા અને સખીઓનો હાથ વિનોદ મજમુદારની સલાહથી સવિતાનું ખુન કરવા આવેલો બાહુ તેઓના પર અચાનક હુમલો કરે છે સંતુને અગાઉથી સંકેતસ્થાનની ખબર પડેલી હોવાથી અચાનક ત્યાં આવી ચડે છે અને સવિતાને બચાવે છે. બાહુ નાસી છુટે છે સંતુ સવિતાનું પ્રથમ પ્રેમ દર્શન સવિતાનું સંતુની સાથે દામાળને ત્યાં જવું.

૩. ૭ ચો--મંદીર. પ્રપંચી પુરાણી પ્રેમઘેલી પ્રેમદાઓને પોતાની અર્ધ દગ્ધ લાપામાં પાખંડ પુરાણના પાઠ લણાવે છે અને પ્રેમઘેલી પ્રેમલીઓને રાસ રમાડે છે એટલામાં મંદીરના માલીક બાલાળ પંત આવી ચડે છે અને એ બિલસ્ત પ્રકાર ભેદ પાખંડી પુરાણીને પોતાના મંદીરમાંથી પાણીનું પકડાવી છે.

૩. ૮ ચો--મંગળવેદાની બહાર ગરીબોના નિવાસ સ્થાન સંતુની સહાયતાથી ખચી ગયેલા નાસીરનો નાશ કરવા મજમુદાર ફરીને નાસીરના મકાનમાં આવે છે અને નાસીરને સતાવે છે. અધિકારનો અવળો ઉપયોગ કરતાં મજમુદારને નાસીરનો ઉપદેશ અત્યાચારીની અધમતા. નાસીરની સમજ તેના બે બાળકોનો નાશ, નાસીર અને મહેરુનિસાને કેદ કરી લઈ જવા સાથીઓને હુકમ સાથીઓના જવા પછી પ્રભુ સમુહનું આવી ચડવું. મજમુદાર પર હુમલો કરવાની તૈયારી દામાળએ આવી સર્વને શાન્ત પાડવા.

અંક ૨ જો.

પ્ર. ૧ લો--રસ્તો. નાસીરના મજમુદારે કરેલા અત્યાચારીથી ઉરકેરાએલી પ્રજા મજમુદારનું અનિષ્ટ કરવાની યોજના ઘડે છે એટલામાં દામાણ આવી સર્વને શાન્ત પાડે છે.

પ્ર. ૨ જો--નવાબનો અન્ન કોઠાર, પ્રજાની ફરીઆદ માટે મજમુદારને દામાણનો ઠપકો મજમુદારે મુક્તિ પૂર્વક કરેલા બચાવ સંતુ અને મજમુદાર વચ્ચે નાસીર સંબંધી સંવાદ સંતુનું નાસીરની શોધમાં જવું દુષ્કાળ પીડિત કંગા-જોનું અન્નની યાચના કરતા આવવું દામાણના દ્રયાર્દ હૃદયની કસોટી સમય સુચક મજમુદારે બાદશાહનો અન્ન કોઠાર લુટવાની સલાહ આપવી. પ્રજાએ ઉત્પન્ન કરેલું અન્ન પ્રજાના ઉપયોગમાં લેવામાં ન્યાય સમજનાર દામાણએ ગરીબો પાસે અન્ન કોઠાર લુટાવવા મજમુદાર સમયનો લાભ લઈ નવાબને ઉલટું લખી મોકલવા નીશ્ચય કરે છે એટલામાં કેટલાક અશક્ત અબ્યાગતો આવી પોતાને માટે કોઠારમાં અન્ન રહ્યું નથી એમ જણાવે છે. આથી દામાણ પોતાના ઘરમાં હોય છે તેટલું અન્ન તેઓને આપી દે છે છતાં પણ કેટલાક અબ્યાગતો રહી જાય છે આથી દામાણ હતાશ બની વિષ્ણુ પાસે અન્ન યાચના કરતાં બેશુદ્ધ થઈ પડી જાય છે ભક્ત વત્સલ પ્રભુ ભક્તની વહારે ચડે છે અનાજનો વરસાદ વરસાવે છે.

૩. ૩ જે--ધનપાળ શેઠનું મકાન. પ્રપંચી પુરાણીના જાળવેલો અવધી ગંગા સાથે શહેરની કેટલીક સ્ત્રીઓને નસાટી જવાનો નીચ વિચાર ગંગાની સંમતિ મળતાં ધનપાળ શેઠને ત્યાંજ એકત્ર રવાનું નક્કી કરવું. ધનપાળ અને લાલુના સમજ વગરના ખાટાળાથી પુરાણીની થયેલી પાયમાલી સ્ત્રી ચરીત્રથી ભોળવાઈ ધનપાળ શેઠે લાલુને રજા આપવી સાંપ્રતકાળના કેટલાક અબુજ શેઠીયાઓ માટે લાલુના ઉદગાર.

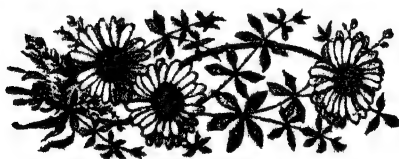
૩. ૪ થો--મજમુદારની ખાનગી ખુનશાળા. કેદી નાસીરને મજમુદારના પક્ષમાં આવવા બાલુ સમજાવે છે નેક મુસલમાનના નીતિ યુક્ત વચનોથી બાલુ હુશમન મટી મિત્ર બની જાય છે. અને નાસીરને નાસી જવાની સલાહ આપે છે. નાસીર એવો અન્યાય કરવાની ના પાડે છે એથી બાલુ તેઓને શુભ સ્થળમાં જુપાવે છે એટલામાં મજમુદાર જહાદ સાથે આવી પહોંચે છે અને નાસીર નાસી જવાના બખર બાલુ મારફતે સાંભળે છે આવેશમાં આવેલો મજમુદાર બાલુને જ ઠાર કરવાનો જહાદને હુકમ આપી સુરક્ષામાં ચાલ્યો જાય છે પાછળથી સત્ય હકીકત બહાર થતાં જહાદ વેશે આવેલો સંતુ સર્વને છોડાવી પસાર થાય છે.

૩. ૫ મો--સંતુ સવિતાનો હાસ્ય વિનોદ શયનની તાઇયારી અચાનક મજમુદાર ત્યાં આવીને બંનેને બેશુદ્ધ બનાવી ઉપાડી જાય છે.

પ્ર. ૬ ઠો--ધનપાળ શેઠનું મકાન પાળાંડી પુરાણી અ-
ગાઉથી કરેલા સંકેત મુજબ ધનપાળ શેઠના ઘરમાં છુપા-
એલી પ્રેમલેલી પ્રેમહાઓને લઈ સદાને માટે મંગળવદાનો
પરિત્યાગ કરે છે.

પ્ર. ૭ મો--દામાણનો આશ્રમ દુષ્કાળ પીડિત દુઃખી-
જનો દામાણએ ખાલેલી ઉઘાગ શાળામાં સાવિત્રી અને સ્ત્રી
વર્ગ વચ્ચે આલતાં ઉઘાગ સંગ્રામી સંવાદ મજમુદારનું વજીર
સાથે આવવું ઉઘાગે લાગેલા અનાથોપર અત્યાચાર દામા-
ણએ આવી વજીરને સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો. ઉચ્ચેરાટમાં
ઉમેરો પ્રજા વર્ગના આગમનથી આવેશમાં આવેલા વજીરે
દામાણને કેદ કરેલા.

ટૂંકલો.

અંક ૩ જો.

પ્ર. ૧ જો--જંગલના એક ખંડિએમાં મજમુદારનું શુભ સ્થાન મજમુદારને હાથે કેદ થયેલા સંતુ અને સવિતા કિરનારની કૃતિનો વિચાર કરતાં નજરે પડે છે, મજમુદાર આવી તેને હામાળનો પક્ષ છોડી દેવા સમજાવે છે, વક્ષાદાર સંતુ પ્રાણાંતે પણ તેમ કરવા ના પાડે છે, આથી મજમુદાર ગુસ્સે થઈ બન્નેને સનાવે છે અને સંતુની સમક્ષ સવિતાના પ્રિયળને નષ્ટ કરવાના નીચ વિચારપર આવે છે એટલામાં મજમુદારના ભેદી સ્થળોના ભોમીયા ખાલુ સાથે સાવિત્રી અને નાસીર સાથે આવી ચડે છે, નાસીર અને મજમુદાર વચ્ચે ઝપાઝપી થતાં નાસીરના હાથે મજમુદારનો નાશ, સંતુ સાવિત્રીને સુકળ કરી પંદરીનાથ તરફ પ્રણામ ત્યાંથી બેઠપૂર હામાળને છોડવવાનો નિશ્ચય કરી સર્વાનું જવું.

પ્ર. ૨ જો--લક્ષ્મી વન્સલ પ્રભુની લક્ષ્મી વત્સલતા.

પ્ર. ૩ જો--બે કેદર નવાબનો દરબાર હામાળએ ગરીબો પાસે હુંટાયેલા અન્ન કોઠારના દામ ચુકવવા વિષ્ણુનું મહાર વેશે નવાબના દરબારમાં આવવું વળરે સુકિત પુર્વક નવાબને હામાળ વીરૂદ્ધ ઉશ્કેરવો મહારવેશે આવેલા વિષ્ણુએ ન્યાયા ન્યાય સમજાવી નવાબને શાંત પાડવા પ્રયત્ન કરવો. નવાબનું ઉશ્કેરાવવું વીષ્ણુ પર ઘા કરવા જતાં શ્રીવીષ્ણુ અદક્ષ થવું અને સુદર્શનનું પ્રગટ થવું. સર્વાનું ગભરાવવું.

ટેબલો.

પ્ર. ૪ થો--પ્રથમી પુરાણીએ કરેલું પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત અને પાપનું પુરાણીની પુણીહુતી. કોમીકનો અંત.

પ્ર. ૫ થો--નવાખનો રૌનક મહેલ. શ્રી વિષ્ણુના ચમન્કારથી ગાહો બનેલો નવાખ ઉન્માદ અવસ્થામાં મહારાજે શોધવાની ચેષ્ટા કરતો નજર પડે છે એટલામાં મીરખાં દામાજીને કેદ કરેલો ત્યાં લાવે છે અધીકારીઓના કાંભેરાવાથી ચેલેલી બુલને માટે નવાખ દામાજીની ક્ષમા માગે છે અને દામ ચુકવવા આવેલા વિહુ મહારનાં દર્શન કરવાની ઇચ્છા બતાવે છે. આશ્ચર્ય ચકિત દામાજીએ પ્રભુનાજ કામ છે એમ ધારી ખુશી થાય છે પણ નવાખના વધતાં જતાં ઉન્માદને બેઠ તેને સમજાવી પંઢરપુરના શાંતિધામ તરફ લઈ જાય છે.

પ્ર. ૬ થો--પંઢરીનાથનું મંદીર. ભક્ત જનોનો આનંદ સચિત્રી સંતુ સવિતા નાત્રીર વીંગરેનું આવધુ. દર્શન કરી બેઠરપુર તરફ જવા તઈયારી એટલામાં દામાજીનું નવાખ સાથે આગમન સર્વનો મેળાપ. દામાજીની પ્રાર્થનાથી પ્રભુએ મહાર વેશે દર્શન આપવાં. નમ્ર બનેલા નવાખે દામાજીને ગુરૂ સ્થાપવો દામાજીએ હીંદુ મુસલમાનીનું એક્ય સમજાવી ઉપદેશ કરવો સંતુ સવિતાનો મેળાપ. અંતે આનંદ સ્વરૂપનાં દર્શન ભારતી દેવીના આશીર્વાચન સાથે ભાગની પુણીહુતી ઇત્યોમ.

શાંતિ.

શાંતિ.

શાંતિ.

શ્રી

દામાણ નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો

મંગળાચરણ.

સુતધાર—

૧

આરાધું અખીલેશ્વર
પરમપૂજ્ય પરમેશ્વર. શ્રી.
કર કરુણા કમળાવર
પ્રભુમું પ્રાણ સુધાકર
દાતા દેવ દયા ધર
પાપક પીડ પ્રભાકર
સર્વ સ્વરૂપ મંગળકર. શ્રી

જાણઓ—

૨

ધન્ય પ્રાણ અરપે પરમાર્થમાં તે ધન્ય છે
દેશદાન બાણે જે જલ તે વીરો

શીક્ષણોની શાળા સ્વદેશ માંહી દીલજો
 દાન દેશ બંધુને ઉદમનું દીલજો
 સુસ્ત સ્વપ્ને ન યાવું ગીત દેશનું જ ગાવું
 લાલ સેવા સ્વદેશ કરી લીલજો
 ભલે હોય હીંદુ મોહમેડન કે પારસી
 બળી હોય શ્રીમત સુખીકે બીન વારસી
 સહુ સંપમાં સદાય સદા એકમેક થાય
 એછે સાચી પરમાર્થ પુણ્ય આરશી ધન્ય.

દામાળ—

૩

જમાનો આવ્યો બારીક લાઇઓ સતક્રમે કંઈ કરો
 પરોપકારથી મન ઠારીને પાતે લાઇઓ ઠરો—જગતમાં
 પાપી પ્રપંચી જાળ બીજાવે સ્વાર્થ સાધનો અધમ ચલાવે
 દેસાવીને બહુ બહુ તે રીખાવે સત્ય બોલતાં સઘ દખાવે
 સત્તાનો છે મરો. જગતમાં.

દેવો સંપત્તી નાથ પામીને આસુરી સંપત્તી આવી
 સદ્ બુદ્ધીને અલગ કરીને કુબુદ્ધી દીલનાં લાવી
 આઠંબર અળગો કરી લાઇઓ બાહી પહેરી દેરો. જગત.

આચિત્રી—

૪

અમે લીધી ફકીરી આ અમારા દેશને માટે
 ધરી દેશ દાઝની ઝોળી અમારા દેશીઓ માટે
 તમેને છો પડી ટેવો મજેદારી ઉડાવાની
 અમેને એ પડી આદત વફાદારી ઉડાવાની. અમે
 અમે મસ્તાનનાં મસ્તાનની એ ઔર મસ્તી છે
 અમારી આ અમારા દેશને કાળેજ હસ્તી છે. અમે

અંતુ—

૫

મહમસ્ત મુખ માની કેવાં કરમ કરેછે
 આખર થવાનું ફાની હીલ ના તું ડરેછે મહ
 દીન ચારની ચાંદની આ ધન ધામને ધરામાં
 બની અંધ ભુલ્લી જામાં કુમાર્ગ શું સરેછે મહ
 આ ભુટી છંદગાની કાણુમાં વહી જવાની
 જ્યોતી ભુજે દીવાની આશા બધી મરેછે. મહ

અજમુન્દાર—

૬

પાસા ફકીને બસ પુરા બોલાવું બોલબાલા
 અધીકાર જમાવું જખરો ખટપટના ઝોળી રાખા

ખહાડુરી ખતાવી ફરએ ફસાવતાં
 બેધારી ચલાવી ચાલાકી ચલાવતા
 પેસાને પચાવી ધમાલો મચાવતા
 સત્તાને સપાટે આનંદો ઉડાવતા.

ગંગા—

૭

માયે અંગ અનંગ ન માય અરે હારે
 માફે જોખન આ જોલાં ખાય અરે હારે
 મળે સંગી રસીલો રંગી છબીલો ભૂંગી. ટેક.
 માફે નાજુકે ચોવન જાય ખળ્યું નવરંગી
 વાટે જતાં જુએ જો કોઈ છેલો
 આંખલડીના ઇસારાથી ઘેલો. અંગ.

પુરાણી—

૮

ચોરી લીધું ચીત માફે છબીલી
 તારા જોખનપર જાઉં કુરખાન
 ગંગા—ઘેલી ઠરી મને છેલા રસીલા
 આપો તન મનથી આજ સ્નેહ દાન
 પુરાણી—તાસ નયનોને મટકે વાયલ કીધું દીલ
 પીઓ પાઓ અધર રસપાન. શાહજી.

ગંગા—ખ્યારા લટકે ને મટકે તાણી માર્યું તાર
 હું તો ભુલી ઝઘ બધું જ્ઞાન
 વાહજી વાહજી વાહજી વાહજી
 આવો મહાલો મારા પ્રાણ મારા પ્રાણ હાં

વિષય—

૯

શોભા દીવ્ય બની
 રમ્ય અજ સંધ્યા પ્રગટાવે
 વિશ્વ બાગ તાળી... ...શોભા.
 મીઠા પરાગ મધુ પ્રસરાવે
 ઉર રેલાય અમી... ...શોભા.

વિષય-લક્ષ્મી—

૧૦

હાંહારે પીયુ ભોળી ભામીનીને ના સતાવે
 લોચન તારાં મદથી ભરેલાં
 અંતરમાં મદ અતી ઉપજાવે
 રતીરસ પાચે મનોહારી રસાળીનારી. હાંહારે.
 શોભન રથામા પ્રાણને આલીંગન દો પ્રીતનાં
 મોહકે મંજુલ હાથથી આન્દોલન દો ચીતનાં

પ્રીતી બાણી મહારાજ રીતી ન્યારી શીરતાજ
પ્રણય રેલાવેા દીપાવેા સોહાવેા લ્યેા લહાવેા

સવિતા-સખીઓ— ૧૧

મોહીની મહ ભરેલી રસીકડી ઝુલતી ઝુલામાં
ઝુલામાં મોહીની.
અંગ અનંગનો જંગ બામ્બેા સંગ
રંગે રમે પણ શું રે સુંદરી સ્યામા
સ્યામા મોહીની.
રતીપતી કામ વીના ક્યાં રમે રસ રંગ કેલી
મેલી મયાદ મધુરી છેક આમને શું લેલી
પ્રીતીના તાનમાં ભુલી હું ભાનમાં
ગુણીયલના ગાનમાં ક્યાં રમે રંગમાં રામા
રામા મોહીની.

સવિતા— ૧૨

છેડા છેડા ને છેડ મારી

સખી—અરે વાહ વાહ

સવિતા—હારી હવે હું હારી નથી આ રીત સાચી

સખી—બલીહારી બલીહારી ચતુરાઈ બેઈ તારી
સવીતા—બથો થઈછે ભારી બળી ટેવ આ તમારી

સખી—હેં

મળશે મધુર માનીતા મુંદર
રંગથી સંગથી કોડીલા કુંવર

સવીતા—હાય કય જાઉં મુંઝાઉં

લાગી કટારી કારી

સખી—ઉઘં ઉઘં.....હાય હાય.....અરે બાપરે.

સંતુ—પરવશ તેં કીધું શું મનડું બાળા

સવીતા—એ પ્રેમીજનની રીત છું તમ દાસી

પ્રેમની ખ્યાસી પરવશ.

સંતુ—શોભે ના રત્ન મોંઘા અમદીન જનને બાળા

શાને લોળાવો ના લોભાવો આમ

સાહસ કરતાં પરવશ.

સવીતા—દીનતાનાં દિન ખ્યારાં છે પ્રેમીજનને વહાલાં

પોષી વીકસાવો અંતર ભાવો પ્રાણ

ના પરહરતાં પરવશ.

અંગ—

૧૪

પીધી પીધી પ્રેમ મદીરા મઝાની
 મધુરી મદવાળી રસીક રઢીયાળી
 રહી છલકાઈ હાં પીધી.
 ચઢી ગુલાળી લાલી બનીછું મતવાલી
 ભલક ભેર ચાલી હાં પીધી.
 મીઠી મીઠી મઝાની રે મઝાની
 રસીલા હદ વાળી હાં પીધી.

લાલુ—

૧૫

મારો મારો લુચ્ચો લપટ ધાપ મારવા આવ્યો છે
 બાલાજી—કાઠો અહીંથી મેથીપાક જમાડી લાજો
 લાલુ—ધર્મ ઢોંગ ધુતારો કરવા કર્મ કુટીલચો ફાવ્યો છે
 બાલાજી—મારો હા હા
 પુરાણી—હાથ મુવો કોઈ વહેલા ધાજો
 લુચ્ચો હું બાપ કરો દીલને બસ સાફ
 દયા લાવીને તાપ હરો આપીને માફ
 લાલુ—પડી દેવ તે ટપાશે નાહી.

પુરાણી—હવે ફરી નહીં આવું આંહી

ભાણુ—પુરાણ પોકળ તારૂ પાપી થયું ઉઘાડું આજ.

મેડનીસ, બાળા— ૧૬

આ ગયા હય કર્મયુગ, કુચ્છ કર્મ કરના સીખલો
 દેશ ઔર નીજ જાતીપર હસહસકે મરના સીખલો.
 મારનેકા નામ મત લો પહેલે મરના સીખલો
 તોર કરવો રક્ત સાગરસે ઉતરના સીખલો
 દેખના હય દ્રશ્ય ભારત વર્ષમેં યદી સ્વર્ગકા,
 દેશકા તો પ્રાણ ધનસે દુઃખહરના સીખલો.

અં ૧ સમાપ્ત.

અંક ૨ નો.

—સાવીત્રી—

૧૭

ધન્ય તે વીરનરો જે ધરતારે દેશ કલેશ દીલમાં
સુયશ વરમાળ વીજબની વરતારે

પ્રાણ તજી પલકમાં. ધન્ય.

પાંડવ તન પારથ પરકાજે દુષ્ટ દુશાસન દળતાં
માતૃભૂમી માટે રણ રંગે ચઢી કેશરીઆં કરતાં
પુન્ય પ્રતાપી પ્રતાપ જેવા વન વન ભટકી મરતાં
જીવ જતાં નીજ જન્મ ભૂમીના દરીદ્ર દુખો હરતાં

—હાલુ—

૧૮

જુઓ આ શહેરના ચોટીઆ

કેરે બાણે જગત વેઠીયા

બહાર બહેખાં બહાદુર થાના

શહેરી તરીકે આગળ ધાતા

ધુસે બધે થેટીઆ.

જુઓ.

હું પદમાં મરડાઈ મરે પણ
 નારી કને ન આવે કીમત તુલ્ય
 લાલચમાં લેટીઆ. જુઓ.
 ભારતનાં બુધણ પણ દુષણ
 ચઢાવી ચરમા ચીરૂટ ચુસણ
 પાપે ભરે પેટીઆં. જુઓ.

સખીતા—

૧૮

આવો આવો મને માર્ગ બતાવો
 હું બુલી લમુ પ્રેમ પંથ માંહી
 હું પ્રેમના પંથને જાણું નહી જરી
 રાહ બતાવોને કંઈ કહી. આવો.
 મનડું મુજબે કંઈ કંઈ થાએ
 ઉરના ઉમળકા ઉરમાં સમાયે
 ભેદી ભોગી ભવ સાથી મળે કોઈ. આવો.
 ધીર ન ધરાયે ક્યાંય ન રહેવાયે
 મનની બધી બાઈ મનમાં સમાયે.

સવીતા—

૨૦

મારી ન કરો છેડ છોટો છોટોરે સખીઓ

હું છું પ્રેમ પંથથી અળણ બળ. છોટો.

સખી—તુજ રદય લાવ અલી નવ છુપાવ

લે લલીત લડાવ અમથી શું લટે

સવીતા—અલી નફટ બાળ કહું વાર વાર

શીઢને સનાવ ચરકલ અરે

સખી—અં છે બેળનીયાનુ બેર

સવીતા—શું સવાલ છે કંઈ જવાબ છે

સખી—વાહરે વાહ તારો નખરો વાહ. છોટો.

સંતુ—

૨૧

નયનો તલપે પ્રીય મુખ કેરી ઝાંપી કાઢે

રમતી રદયમાં રામા લાસે ના ન. નરમાં

નયનો તલપે શાંત અમી ઝરણી છાયા વાંસે

લગની લાગી લલીતા આગ વીરહની વનમાં

નયનો તલપે મુજ મન હરણી મીઠી થાસે

સવીતા—

૨૨

આવો પ્રેમે પધારો પાતળીયા જાડ વારી

સંતુ—ચીત ચોંટયું તારાથી ઓ ખ્યારી મારી

સવીતા—આ સ્વીકારો પુખ્તોની મહેમાની

સંતુ—ન્યારી તમારી ખ્યારી પ્રેમ ખ્યાતી

વાહ પુખ્તોથી લીધા વધાવી

સવીતા—મોહી છળીલા છળી જોઈ તારી

સંતુ—તારી તીરછી નજર માંહી જાડુ ભારી

સવીતા—પ્રાણ ખ્યારી તમારી કરીને બનાવો આભારી

સવીતા—

૨૩

સપુત મળે જો જનનં તરે તારે પરજનનં. સપુત્ર

નલમાં તારા ઘણા એક દીપ્ત ચંદ્ર શોભાવે જગનને

કુળ કોરવ સો ભાઈ ખરા પણ ધન્ય ગંગાના તનને.

કસ્તુર—

૨૪

ખ્યારા પુરાણીરાજ શોખી રહેલાણી મારા હૃયાના હારણ

અમુલ્ય

લાલા લોભાણી આજ ભોળી ભક્તાણી કેરા

યૌવન વાડીના ખુલ ખુલ રસીલા (૨)
 મદનઘેલી મદછકેલી યૌવનવેલી રસ ભરેલી
 સ્નેહલતાનું જીવન હલ
 લાલ દહેરી લટકાળા અંતરના આરામ. લાલ.

ધનપાળ-ભરાયુ જીવ ધરમાં ભારી
 લાલુ—ભારે કરી ભારે કરી ભારે કરી
 ધનપાળ-ફસાણી ભોળી મારી નારી
 લાલુ—ભારે કરી ભારે કરી ભારે કરી
 ધનપાળ-ટોળા કાઢી મોટા હાથ લાંબા કરી ખાવા દોડે
 લાલુ—કાકા મુકે પોક કાકી સીધાવ્યાં પુરાણી જોડે
 ધનપાળ-અરર માડી હાથ જીવા બોલાવ જીવ ઉતરાવ. ભયરું.
 કોઈ ચંડીપાઠ ભણાવો
 લાલુ—કોઈ જીવ ચડયું ઉતરાવો
 ધનપાળ-કોઈ પ્રાણજીયા બોલાવો
 લાલુ—કોઈ ડાકલીયા તેડાવો વાગે. ડાકલું કમ ડરરર
 ડરરર ડરરર

સાવીત્રી—

૨૬

ખાદીકી સાડી પહેનો ભગીનીયાં છોડો ખીદેશી ચુંદરીયાં રામ.
 ખાદીકી ટોપી. પહેનો મેરે લાઈ ફેંકો ખીદેશી પાઘડીયાં રામ.
 ખાદીમેં રક્ષા સમાઈ ધરમકી આહે હો મસ્જીદ મંદરીયાં રામ.
 હાંદુ મુસ્લમાન દીલકો મીલાકર ખાદીસે બાંધો કમરીયાં રામ.
 ખાદી હય ગાદી આખાદીકી વતનો ઉત્સે લગાવે લગનીયાં રામ.
 ખાદીકો શીશ ધરો દુખીકે દુખ હરો મહાત્માકે માનો બચનીયાં.

સાવીત્રી—મહીલામંડળ.

કાંતો કાંતો અરેહાંરે

ભારતની લામા રેંટીઓ કાંતો

જન્મ ભુમી જગ ઉદ્ધાર માટે સાધન સઉથી ધ્યાડ
 દેશ તણી દશ વીધ લક્ષ્મીને સંભાળનાડ સાડ. કાંતો.
 વસ્ત્ર વિદેશી વીચીત્ર વેષી ધરો દુર ધરી ધ્યાન
 સ્વદેશની શુશોભીત ખાદી મહી ધરો બહુ માન. કાંતો.
 બાળ યુવાનો વયો વૃદ્ધ જો ઉદય આ આચરશે
 સ્વદેશ સેવા સ્નેહે કરતાં ભવસાગરથી તરશે. કાંતો.

અંક ૩ જો.

આવીત્રી—

૨૮

નવ દાઝ જાણે દેશની તે જન્મ છે શા કામનો
 નવ દાદ સુણે રંકની અધીકાર જાણે નામનો
 નીજ દેશના ખંધુ તાણું દુખ જોઈ જે રહતો નથી
 તે માનવી પત્થર સમો કદી સ્વર્ગમાં ચઢતો નથી.
 માતૃભૂમિ કાજ અરપે પ્રાણુ તે જન અન્ય છે
 દેશ કાળે જુગતા તે વિર નરને ધન્ય છે.

૨૯

દીલ દેદીયા હય ઉન્કો દેખે વો કયા કરેજો
 રખતે હય દીલકો દીલમેં ચાકે જુદા કયા કરેજો
 અયશા હે દુશન હમકો દીદાર ગર ન હોજો
 બનકર ફકીર તેરે દર પર સદા કરેજો
 કર બેવફા ખુશીસેં દીન શત બે વફાઈ
 હમ હય વફા કે આદી હમતો વફા કરેજો

વિષ્ણુ—

૩૦

ધન્ય ભક્ત અંતર તુજ ખ્યાર
 સકળ સૃષ્ટી સમ મય જોનાર
 ટેક એક તુજ મનની જોઈ
 સુખકર સુખાણુ નહી હું અજાણુ
 મુજ અંતરમાં નીશદીન રાખું
 દાસ બની હુંખ દળદર કાપું
 આપું સ્થાપું અમરાપુર ધામ

કીરણો પૂર્ણ રવીતણા જગમાં પ્રસરે જેમ
 મુજ ભારતના તનપરે ધાઉ ધરી દીલ રહેમ

પુરાણી, ગંગા, કસ્તુર— ૩૧

લટકે લોભાવી લાલા, ભરમાવી આ જોળી ભાભા
 નેનોને નખરે ચાતુર સમજાવી આ શાણા શામા
 છોડોને છંડો મારો મરવાનો આવ્યો વારો
 વાહરે વાલમજી મારા વાહવા નખરાળા કાળા
 મને ભુજે કંઈ કંઈ થાય અરે
 પાણી વીણુ જીવડો જાય

૩૦

ગાથાં ખાયછે શીદને હવે જગનાથને ભજને
હાંહાં જીવનજી મારા
હાં મુકી ઘોં કેડા મારી મા. લટકે.

શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

હર ખખર.

તાં નીચલાં નાટકોનાં ગાયનોની ચોપડીઓ
 પ્રથમ દશે ત્યાંથી નીચલી કીમતે રોકડેથી
 ૧ પાસેલથી મંગાવ્યાથી મળશે.

.. કિંમત. ચોપડીનું નામ. કિંમત.

...	૦-૪-૦	ન્યાયસીધુ	૦-૪-૦
..	૦-૪-૦	ધર્મજ્ઞેશ	૦-૪-૦
ડિ	૦-૪-૦	સતી-સવિતા	૦-૪-૦
વેન્દ્ર	૦-૪-૦	રંગતરંગ	૦-૪-૦
...	૦-૪-૦	ભારતવીર	૦-૪-૦
તરી...	૦-૪-૦	વીર-રમણી	૦-૪-૦
૧૨	૦-૪-૦	મેઘ મધુરી...	...	૦-૪-૦
૧૬૧	૦-૪-૦	યોગમાયા	૦-૪-૦
તમખળ...	૦-૪-૦	મહાત્મા તુલસીદાસ	૦-૪-૦	
પ્રાટ અરોહ	૦-૪-૦	અવન નૌકા...	...	૦-૪-૦

અચ્યુભાઈ શીવપ્રસાદ

માલેક

શ્રી આર્યોદય નાટક સમાજ.